

MUZIEK

DERDE GRAAD KSO

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

VVKSO – BRUSSEL D/2012/7841/039
(vervangt schoolleerplan met ingang van 1 september 2012)

Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs
Guimardstraat 1, 1040 Brussel

Inhoud

1	Lessentabel 3 ^{de} graad Muziek kso	3
2	Beginsituatie.....	4
2.1	Kiezen voor de 2 ^{de} en de 3 ^{de} graad Muziek kso.....	4
2.2	Wie kan instromen?.....	4
2.3	Het leerplan	5
2.4	Uitstroom	5
3	Algemene doelstellingen	6
4	Leerplandoelstellingen, leerinhouden en minimale materiële vereisten	7
4.1	Algemene muzikaleer - muziektheorie (<i>KV Algemene muzikaleer / Muziektheorie</i>)	7
4.2	Groepsmusiceren (<i>KV Creatief musiceren / Koorzang / Samenspel</i>).....	11
4.3	Instrumentale vocale vorming (<i>KV Instrument / Zang / Praktische harmonie</i>).....	12

1 Lessentabel 3de graad Muziek kso

Zie website van het VVKSO bij lessentabellen.

Onderhavig leerplan is bestemd voor volgende vakken:

Pedagogische vakbenaming

- Algemene muzikleer
- Groepsmusiceren
- Instrumentale vocale vorming

Administratieve vakbenaming

- KV Algemene muzikleer/Muziektheorie
- KV Creatief musiceren/Koorzang/Samenspel
- KV Zang/Instrument/Praktische harmonie

2 Beginsituatie

2.1 Kiezen voor de 2de en de 3de graad Muziek kso

Naast een breed pakket algemene vorming biedt de studierichting Muziek kso een sterke specifieke muzikale vorming.

De artistieke component (muzikaliteit) wordt verworven vanuit de cognitieve, affectieve en technische invalshoeken. De leerlingen ontwikkelen zowel een vocale als een instrumentale muziektaal waarmee ze hun expressieve mogelijkheden verruimen. Er is een wisselwerking tussen het individueel onderricht in de instrumenten en zang enerzijds en de samenwerking en groepsbeleving (zoals koor, orkestpraktijk, samenspel, creatief musiceren ...) anderzijds.

Het leerproces wordt gespreid over 2de en 3de graad en volgt daarbij nauw de intellectuele en psychologische groei in maturiteit van de leerling.

De 3de graad Muziek kso richt zich tot leerlingen die:

- sterke interesse tonen in de wereld van muziek (en andere kunstvormen);
- een artistieke voorgeschiedenis hebben, i.c. muziek;
- probleemoplossend denken op muzikaal technisch, artistiek en communicatief vlak;
- in staat zijn tot persoonlijke, expressieve en pakkende prestaties;
- grote studiediscipline hebben en kunnen plannen (dagelijkse training en optredens);
- bereid zijn tot samenwerking (koor en ensembles);
- via zelfevaluatie en –bijsturing aan de slag gaan;
- zelfstandig kunnen werken en verantwoordelijkheidsgevoel bezitten;
- bereid zijn tot sterke inzet ook buiten de normale schooluren;
- die bereid en in staat zijn om meertaligheid, historische, geografische en wiskundige geletterdheid, spiritualiteit en een gezonde levenshouding te ontwikkelen in het kader van een christelijk opvoedingsproject.

2.2 Wie kan instromen?

De leerling moet voldoen aan de wettelijke voorwaarden om in te stromen in het 1ste leerjaar van de 3de graad Muziek kso. De leerling heeft muzikale aanleg en heeft al een muzikaal voortraject doorlopen via het deeltijds kunstonderwijs, lidmaatschap van fanfare, harmonie, koor, brassband, zelfstudie, privéonderwijs ...

Voor de kso-studierichting Muziek kan de school, als bijkomende algemene toelatingsvoorwaarde, eisen dat de leerling positief werd geëvalueerd door de toelatingsklassenraad op een door de school georganiseerde geschiktheidsproef. Deze proef peilt naar de artistieke aanleg van de leerling, is eenmalig en telt voor de duur van de opleiding. Hij kan dus geen voorwaarde meer zijn voor leerlingen die in het onderliggende jaar deze proef hebben afgelegd. Aangezien het tijds kader waarbinnen de artistieke of muzikale rijping van leerling tot leerling verschilt, is het aanbevolen om in het 1ste jaar na te gaan in hoeverre de leerplandoelstellingen van de 2de graad werden gerealiseerd.

2.3 Het leerplan

Dit leerplan wil de realisatie van bovenstaand profiel mogelijk maken. Het geeft scholen ook de mogelijkheid om in te spelen op de verbreding in het hoger muzikonderwijs door het studeren van verschillende muziekstijlen mogelijk te maken voor de individuele leerling.

Deze mogelijkheden voor een eigen invulling situeren zich vooral op het niveau van de individuele muziekvakken en het groepsmusiceren. Ook in de andere muziekvakken werd, waar nodig, ruimte gemaakt voor deze bredere benadering van de muziek. De inleiding tot de verschillende (deel)vakken situeert dat deel van het leerplan telkens in het geheel van de vorming. De groei naar een hogere competentie in de 3de graad zal bestaan uit het technisch en artistiek beheersingsniveau en de moeilijkheidsgraad van de gekozen leerdoelen en -inhouden.

2.4 Uitstroom

De leerling kan verder studeren in een aantal vormen van hoger onderwijs, al dan niet met kunstkarakter. Specifiek is de 3de graad Muziek een voorbereiding op:

- de academische bachelor Muziek
- de professionele bachelor Orthopedagogie.

3 Algemene doelstellingen

In de loop van de 3de graad kso Muziek wordt de totale persoon van de leerling gevormd en worden zijn brede culturele en artistieke competenties ontwikkeld.

Binnen de context van dit leerplan is de leerling op het einde van de 3de graad in staat om:

- 1 te reflecteren op muzikaaltechnische, artistieke en communicatieve aspecten;
- 2 te reflecteren op de eigen vorderingen, leermethodes en prestaties en die onder begeleiding bij te sturen;
- 3 aangepaste opdrachten zelfstandig en efficiënt binnen een gestelde termijn voor te bereiden en kwaliteitsvol uit te voeren;
- 4 een muziekpartituur correct te lezen, te begrijpen en stilistisch verantwoord en expressief te verklanken;
- 5 deel te nemen aan en verantwoordelijkheid op te nemen voor het eigen aandeel in de voorbereiding en uitvoering van een optreden, ook extra muros;
- 6 om te gaan met kennis van de belangrijkste parameters van de muziek;
- 7 een muziekwerk te kunnen ontleden, duiden en analyseren op basis van de verschillende parameters van de muziktaal, zowel vanuit de muziktekst als vanuit de beluistering;
- 8 verbanden tussen klanken gericht waar te nemen, te herkennen en te benoemen;
- 9 zelfstandig en in aanvulling op de lesinhouden muzikale interesses te cultiveren en zich daar een gefundeerde mening over te vormen;
- 10 affiniteit te ontwikkelen binnen de brede waaier van muziekstijlen;
- 11 kritisch om te gaan met een veelheid aan informatie en kennis die door de diverse media worden aangeboden;
- 12 ideeën en opdrachten te verwerken tot een creatief en afgewerkt product;
- 13 te musiceren op basis van variatie en improvisatie, eventueel met het oog op het creëren van eigen composities;
- 14 een partij in een meerstemmige compositie te verklanken in symbiose met andere musici;
- 15 vaardig om te kunnen gaan met akkoordspel.

4 Leerplandoelstellingen, leerinhouden en minimale materiële vereisten

4.1 Algemene muziekleer - muziektheorie (*KV Algemene muziekleer / Muziektheorie*)

4.1.1 Muziekanalyse

Bij de start van de 3de graad kso Muziek hebben de meeste leerlingen al een aantal jaren instrumentale studie achter de rug. Op deze leeftijd beschikken zij over voldoende maturiteit om de verworven technische vaardigheden te verruimen via analytisch inzicht in de muzikale literatuur en dit inzicht te gebruiken om hun muziekstudie te verdiepen.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHouden

De leerling

- 1 leert verder partituren auditief lezen aan de hand van verschillende muzikale parameters voor hij er een beeld van krijgt via auditieve toetsing;
- 2 raakt meer vertrouwd met de structuur en opbouw van een partituur, kan deze plaatsen in een ruimer (muziek)historisch kader en vormt zich op deze wijze een breder beeld van een compositie;
- 3 kan een partituur analyseren met de parameters specifiek voor een bepaald genre;
- 4 ontwikkelt de attitude om als kritisch, geïnspireerd en onderlegt muziekbeluisteraar en -beoefenaar een compositie analytisch te benaderen en deze in een ruime context te plaatsen (historisch, formeel, instrumentaal, harmonisch, ritmisch ...);
- 5 wordt gestimuleerd om zijn muzikaal bewustzijn verder te ontwikkelen en zijn algemene muzikale vorming te verruimen;
- 6 maakt kennis met de ontwikkeling van de meerstemmigheid vanuit historisch perspectief zoals gregoriaans, ars antiqua, ars nova, polyfonie, begeleide monodie, homofonie, close harmony om zo een beeld te krijgen binnen de totale cultuurcontext;
- 7 krijgt inzicht in de vorm van een compositie zoals rondovorm, blues, sonatevorm, fugavorm.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- Degelijke weergaveapparatuur
- Een goed onderhouden en goed gestemde piano
- Muziekbord
- Projectiemogelijkheid, toegang tot het internet

4.1.2 Harmonie

Via harmonie raken de leerlingen gaandeweg vertrouwd met het klankidoom van de klassieke muziek van de barok, classicisme en (vroeg)romantiek. De geleidelijke ontwikkelingen doorheen de West-Europese klassieke muziek waren een belangrijke voedingsbodem voor de uitbouw en verfijning van de tonaal-functionele harmonieleer. Die wordt tot van vandaag nog gebruikt in o.a. 'populaire' muziek, musical, jazz-

en filmmuziek. Daarom is het aangewezen om een grote diversiteit aan literatuurvoorbeelden aan bod te laten komen, zodat de link gelegd kan worden tussen heden en verleden.

Doorheen de lessen harmonie ontwikkelt de leerling vaardigheden die hem in staat stellen om in een (meerstemmige) compositie de spannings-ontspanningsbo(o)g(en) vanuit de harmonische onderbouw te onderkennen en toe te passen. De verworven attitudes, kennis en vaardigheden hebben m.a.w. betrekking op het ontwikkelen van harmonische schrijftechnieken die analytisch herkend en weergegeven worden en die, ondersteund door het innerlijk voorstellingsvermogen, creatief verwerkt kunnen worden.

De meeste leerlingen uit de 3de graad, zijn al in aanraking gekomen met dit vak in de 2de graad van het kso. Voor leerlingen die nieuw instromen in het kso kan dit een nieuw vak zijn. Het verdient aanbeveling hen via extra ondersteuning of via een aparte groep eerst de (basis)leerstof van de 2de graad te laten verwerken, alvorens te starten met de doelen en leerinhouden van de 3de graad. Slechts enkelen hebben misschien al kennis gemaakt met harmonie via bv. het deeltijds kunstonderwijs. Voor hen is deze differentiatie mogelijk overbodig.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 ontwikkelt de zin voor harmonie verder, samen met het gebruik van andere muzikale parameters zoals melodie, metrum, ritme en vorm;
- 2 verwerft verder inzicht in de structuur, de opbouw en de organisatie van meerstemmige muziek via de studie en het toepassen van consonante en dissonante samenklanken:
 - de drieklanken worden in alle omkeringen gesitueerd en de meest gebruikelijke schrijftechnieken hiervan worden toegepast;
 - het dominant septiemakkoord van V wordt verder uitgediept en enkele nevenseptiemen worden toegelicht;
 - verdere uitbouw van modulaties, minimaal tot en met de primaire toonverwantschap van de hoofdtoonaard, waarbij zowel diatonische als chromatische modulatietechnieken gebruikt worden;
- 3 raakt geleidelijk aan vertrouwd met de drie bouwstenen van het harmonisch schrijven:
 - periodieke schrijftechnieken: schrijven binnen een functionele context, waarbij ook gebruik gemaakt wordt van figuratieve akkoorden;
 - modulaire passages: functionele denken wordt op de achtergrond geplaatst bij een brugpassage, een aaneenschakeling van zinnen of een doorwerkingsfiguur (de sequensmodulus is zo een typisch voorbeeld);
 - vormtechnieken (bv. via 'vraag-antwoord'-technieken komen tot het uitwerken van een klassieke periode);
- 4 assimileert harmonische schrijftechnieken a.d.h.v. besproken akkoordschema's die gerealiseerd worden in een homofone zetting;
- 5 verwerft dieper inzicht in de besproken akkoordschema's vanuit diverse literatuurvoorbeelden en vanuit melodieën/thema's die voorzien zijn van letterakkoorden;
- 6 experimenteert met de besproken akkoordschema's en past ze op een creatieve manier toe, al dan niet vertrekkend vanuit een opgave;
- 7 raakt verder vertrouwd met het adequaat gebruiken van een muzieknotatieprogramma (bv. Finale, Sibelius, Musescore ...);
- 8 leert steeds beter te horen (inwendig of uitwendig) wat hij schrijft en te schrijven wat hij zich inwendig voorstelt.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- Degelijke weergaveapparatuur
- Een goed onderhouden en goed gestemde piano in het lokaal
- Muziekbord
- Computers met muzieknotatieprogramma (bv. Sibelius, Finale, Musescore ...)
- Projectiemogelijkheid, toegang tot internet

4.1.3 *Muziektheorie*

De lessen muziektheorie reiken onder andere de taal aan om over muziek te communiceren. De leerlingen benoemen de verschillende bouwelementen.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 kan de kennis, die gericht is op praktische muziekbeoefening, zelfstandig transfereren naar andere muzikale vakgebieden;
- 2 verwerft leerstrategieën om zelfstandig en efficiënt dieper te kunnen doordringen in theoretische en praktische aspecten van de muziek;
- 3 verwerft verder kennis over en inzicht in muzieknotatie;
- 4 heeft inzicht in de constructie van de behandelde toonreeksen en ontwikkelt de nodige parate kennis om die zelfstandig in een opgegeven compositie te duiden en dit te argumenteren;
- 5 heeft inzicht in de constructie van de behandelde samenklanken en hun samenhang en kan een eenvoudige becijfering of akkoordsymbolen noteren en interpreteren;
- 6 verdiept de kennis van en inzicht in de metrische en ritmische organisatie van de muziek en kan in een gegeven fragment voorkomende structuren verklaren;
- 7 heeft elementair inzicht in de natuurkundige constructie van geluid en stemmingen;
- 8 leert specifieke en relevante termen en afkortingen gebruiken en interpreteren;
- 9 verdiept zich in transpositie: schriftelijk en op zicht;
- 10 verwerft een basiskennis versieringsleer.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- Degelijke weergaveapparatuur
- Een goed onderhouden en goed gestemde piano in het lokaal
- Muziekbord
- Projectiemogelijkheid en toegang tot het internet

4.1.4 Gehoorvorming en notenleer

Gehoortvorming is de kern en het vertrekpunt om te komen tot de ontwikkeling van het muzikale bewustzijn. Dat heeft tot doel het bewust en gericht kunnen waarnemen, assimileren en duiden van verbanden tussen klanken. Het bewust herkennen van de muzikale fenomenologie verloopt het best via de auditieve analyse van de parameters van de muziek (vooral metrum, ritme, melodie en samenklank).

Zoals in de taallessen het juist leren 'lezen' en 'intoneren' het meer technische aspect van de taal behelzen, zo wil dit vakdomein in de muzikale context het technisch 'lezen' en de 'juiste' intonatie (= juiste toonhoogte) benaderen. Ook het begrijpend en expressief lezen zijn aandachtspunten bij gehoorvorming en notenleer. Daarbij zal de leraar vaak verbanden leggen met de andere vakdomeinen van de algemene muzikaleer (muziektheorie, -analyse, -harmonie).

Tijdens deze lessen ontwikkelen de leerlingen vaardigheden die hen in staat stellen zelfstandig geschreven muziektaal intellectueel, emotioneel en kritisch te decoderen en om deze muziektaal innerlijk, vocaal of instrumentaal te denoteren (in klank om te zetten). De leerlingen ontwikkelen muzikale vaardigheden en attitudes en musiceervreugde. Er wordt techniek aangeleerd en kennis verworven. De kennis en technische vaardigheden hebben betrekking op het gehoor, het lees- en schrijfvermogen, het zangvermogen en het creatieve.

De groei van de 3de graad naar het hoger muziekonderwijs wordt gerealiseerd door een hoger beheersingsniveau (o.a. combineren en integreren van diverse leerinhouden en vaardigheden), de steeds verder stijgende moeilijkheidsgraad en de toenemende zelfstandigheid.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 heeft kennis van de werking van het gehoororgaan en de gevaren verbonden aan geluidsoverlast;
- 2 kan horen of een toon iets te laag of te hoog klinkt tegenover een referentietoon;
- 3 kan op het gehoor toon- en maatsoort van een compositie achterhalen;
- 4 ontwikkelt zijn muzikaal geheugen en voorstellingsvermogen;
- 5 ontwikkelt verder schrijftechniek en –methode;
- 6 herkent de behandelde metrische en ritmische structuren, kan deze weergeven en uitvoeren;
- 7 herkent en benoemt toonreeksen, intervallen en samenklanken;
- 8 herkent toontrappen en intervallen vanuit verschillende invalshoeken (relatief of absoluut) en geeft deze weer;
- 9 noteert melodieën gespeeld door diverse instrumenten met hun eigen klankkleur en register;
- 10 herkent geziene akkoordverbindingen en cadensen;
- 11 onderscheidt diverse stemmen/partijen in een meerstemmige klankopgave en kan die correct noteren;
- 12 verwerft inzicht in de muzikale structuur door visuele en auditieve analyse;
- 13 zingt notenleerlessen of melodieën in sol- en fasleutel en vertolkt deze correct en op expressieve wijze;
- 14 zingt een muzikaal gegeven prima vista (na voorbereiding) of stante pede (meteen);
- 15 kan juist intoneren binnen een tonale, modale en atonale context
 - tonaal en modaal: waarbij de aandacht vooral gericht is op het herkennen (visuele analyse) en zingen van de toontrappen binnen één toonsoort of modus
 - atonale: waarbij de aandacht vooral gericht is op het treffen van intervallen.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- Een goed onderhouden en goed gestemde piano in het lokaal
- Degelijke weergaveapparatuur
- Muziekbord en muziekstandaard
- Computer en software voor gehoorvorming

4.2 Groepsmusiceren (*KV Creatief musiceren / Koorzang / Samenspel*)

Het is vaak moeilijk een strikt onderscheid te maken tussen deze musicerevormen: de ene keer ligt het accent op het creëren, een andere keer op het reproduceren. Ook het vocale en instrumentale musiceren worden niet strikt gescheiden.

Via groepsmusiceren ontdekt de leerling de basiselementen ritme, melodie, samenklank, timbre en vorm en ontwikkelt hij zijn expressieve mogelijkheden en zelfvertrouwen. Vaak biedt het musiceren in groep meer veiligheid. Door het leren analyseren, memoriseren en opnieuw opbouwen van specifieke muziektekst wordt de leerling voorbereid tot lezen, analyseren en memoriseren van gelijk welke muziek en raakt hij vertrouwd met de specifieke klankkleur van de verschillende instrumenten/zangstemmen waarmee hij samen musicert. Door in groep te musiceren ontwikkelt de leerling zijn mogelijkheden tot creatief samenspelen en -zingen.

Bij groepsmusiceren volstaat het niet dat de leerling aandacht schenkt aan de eigen partij, hij moet ook leren luisteren naar het geheel en daarop inspelen. Het is belangrijk dat de leerling termen als metrum, transponerende instrumenten, transpositie, homofonie, polyfonie ... herkent, zodat hij de theorie en de praktijk als één geheel gaat ervaren.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 beleeft en verwerft verder de specifieke parameters van de muziektaal door beluistering, analyse en creatieve uitvoering;
- 2 ontwikkelt verder de juiste vaardigheden en attitudes om in groepsverband te musiceren: improviseert, creëert, interpreteert, arrangeert of reproduceert muziek;
- 3 leert communiceren met medemuzikanten door te reageren op auditieve en visuele prikkels;
- 4 leert zich houden aan organisatorische en artistieke afspraken;*
- 5 past kennis en vaardigheden uit de andere muziekvakken toe in groepsverband;
- 6 verwerft verder kennis over de specifieke kenmerken van muziekinstrumenten en zangstemmen.
- 7 verfijnt verder zijn instrumentale/vocale vaardigheden;
- 8 situeert de uitgevoerde werken in ruimte en tijd en voert deze op een stijlbewuste en expressieve manier uit;
- 9 verruimt en verdiept zijn muzikale beleving;
- 10 leert in polyfone context zijn stem of partij te plaatsen binnen de totaliteit.

* Attitude

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- Een ruim lokaal
- Een goed onderhouden en goed gestemde piano
- Degelijke weergaveapparatuur
- Voldoende orkeststaanders
- Muziekbord
- Klein slagwerk, drumstel, keyboard
- Toegang tot geluidsversterking (basgitaar, elektrische gitaar, zang in jazz- of popcontext ...) en opnameapparatuur

4.3 Instrumentale vocale vorming (*KV Instrument / Zang / Praktische harmonie*)

4.3.1 *Instrument/zang*

Tijdens de lessen instrumentale en vocale vorming wordt de leerling begeleid in zijn persoonlijke groei als muzikant en als mens via een aantal uren individueel onderricht, gegeven door vakspecialisten. Dat maakt deze vorming erg bijzonder en waardevol.

Elke leerling krijgt in kso Muziek de kans om zich te specialiseren in zijn hoofdvak.

Het ontwikkelen van een basisspeelvaardigheid op piano en een verantwoorde omgang met adem en stem zijn onontbeerlijk voor elke preprofessionele muzikant. Leerlingen met hoofdvak piano of zang kunnen kiezen voor een ander instrument.

Door de specificiteit en de grote diversiteit in het individuele instrumentonderricht formuleren we de doelstellingen zodanig dat ze voor elk instrument/zang toepasbaar zijn. De groei van de 2de naar de 3de graad wordt gerealiseerd door een hoger beheersingsniveau, de stijgende moeilijkheidsgraad en toenemende zelfstandigheid. De leerling leert een partituur vorm te geven d.m.v. een adequate studieplanning, -methodiek en attitude (discipline, stiptheid, nauwkeurigheid ...) en verwerft daarvoor de nodige instrumentaal/vocaaltechnische vaardigheden, controlevaardigheden (gehoor, tempo, balans ...), en het nodige stilistische, analytische en muzikale inzicht.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 ontwikkelt verder een brede interesse voor muziek en cultuur;
- 2 ontwikkelt zich verder als musicus om zich voor te voorbereiden op een professionele muziekoopleiding;
- 3 leert de technieken om het instrument beter te beheersen: houding, speeltechnieken, kennis van (bouw en mogelijkheden van) het instrument, toonvorming, motoriek ... ;
- 4 ontwikkelt een kritische studiemethode om een muziekstuk op een technisch en stilistisch verantwoorde manier in te studeren en uit te voeren (met het nodige inzicht op gebied van analyse, metrische nauwkeurigheid, klank, frasering ...);
- 5 overstijgt het technische aspect en heeft oog voor de unieke muzikale inhoud van elk muziekstuk;

- 6 geeft aandacht aan esthetiek en stijl door de gespeelde werken bondig te kunnen situeren in ruimte en tijd;
- 7 ontwikkelt een studiemethode om werken uit het geheugen uit te voeren en zo zijn muzikale geheugen te stimuleren;
- 8 bouwt een persoonlijk repertoire op waarbij zoveel mogelijk verschillende stijlperiodes aan bod komen;
- 9 neemt een ontspannen en gezonde lichaamshouding aan*;
- 10 ontwikkelt verder een attitude om met stressgebonden situaties om te gaan via een groeiproces naar meer zelfvertrouwen, concentratie, podiumvastheid ...*;
- 11 ontwikkelt verder het vermogen om kritisch naar zichzelf te luisteren en te reageren op auditieve en visuele impulsen.

4.3.2 Praktische harmonie

Via praktische harmonie raken de leerlingen nog meer vertrouwd met de klankenwereld van de tonaal-functionele harmonie. Die wordt tot vandaag nog gebruikt in o.a. 'populaire' muziek, musical, jazz- en film-muziek. Daarom is het aangewezen om een grote diversiteit aan literatuurvoorbeelden aan bod te laten komen, zodat de band gelegd kan worden tussen heden en verleden.

Doorheen de lessen praktische harmonie ontwikkelt de leerling speelvaardigheden die hem in staat stellen de harmonische onderbouw te onderkennen en meteen toe te passen in een klankrealisatie op de piano. De verworven attitudes, kennis en vaardigheden hebben betrekking op het ontwikkelen van het spelen van akkoordverbindingen en van begeleidingsvaardigheid op piano. Ze worden ondersteund door het innerlijk voorstellingsvermogen en een analytische herkenning zowel visueel (cf. geschreven harmonie) als auditief. Ze bieden talloze mogelijkheden tot creatieve verwerking.

Bij praktische harmonie staat het rechtstreekse contact met de klank en het akkoordspel zelf centraal. Dit vak combineert én integreert vaardigheden uit zowat alle andere muziekvakken. Niet alleen gehoorvaardigheid, speelvaardigheid, analytisch inzicht en een vaardige omgang met akkoorden en harmonische functies komen aan bod, er wordt ook aandacht geschonken aan een goede klankbalans en een vlotte, muzikaal verantwoorde uitvoering.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 ontdekt vanuit de klankwerking welke akkoorden wel/niet passen bij een melodie en ontwikkelt hierdoor ook zijn harmonisch gevoel;
- 2 kan akkoordenschema's en –verbindingen met drie- en vierklanken spelen op piano;
- 3 kan op diverse manieren akkoordverbindingen spelen onder melodieën, variërend van slechts één akkoord per maat tot mogelijk elke noot harmoniserend;
- 4 voert geziene akkoordenschema's uit in diverse maatsoorten en begeleidingsmodellen (bv. gebroken akkoord, wisselbas, walking bass ...)
- 5 transponeert akkoordenschema's aan de piano;
- 6 leert omgaan zowel met akkoordgraden als met letterakkoorden;
- 7 kan een voorgespeelde akkoordverbinding op gehoor naspelen.

* Attitude

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- Lokaal met geschikte akoestiek
- Degelijk begeleidingsinstrument
- Goede opname- en weergaveapparatuur moet in de school aanwezig zijn
- Muzieklessenaars